

Ceru uz veselo saprātu

Inese Māls

Kultūras joma ir viena no tām, kuru ne viens vien pašlaik, iespējams, uzskata par otršķirīgu, šobrīd prioritāra ir ekonomika. Taču viss šajā pasaulē ir saistīts, un gara maize cilvēkam nav mazāk svarīga. Par to, kāda situācija šobrīd ir kultūras nozarē valstī – Ventspilī, sarunājāties ar Ventspils rajona virsdiriģentu IVARU CINKUSU.

Kā tu vērtē Ventspils koncertzāles projekta iesaldēšanu?

– Tas, ka to neuzbūvēs uzreiz, bija jūtams jau sen. Es tikai ļoti ceru, ka process neapstāsies, ka tā labvēlīgā apetīte, kas pilsētas vadībai ir bijusi pret šo projektu, neapsīks. Tas, ka atliek uz gadu diviem, ir realitāte, kas saistīta ar politiskajiem procesiem valstī. Ja to atcels vispār, tā būtu jau ieguldīto intelektuālo un finansālo resursu izniekošana.

Ventspils jau ir reģionāls un tai jābūt arī valstiskam kultūras centram. Es ļoti ceru, ka to cilvēku, kas domā provinciālā līmenī – ka Ventspils ir mazpilsēta un te neko nevarēj, kas tad te brauks, – paliks arvien mazāk. Visa Latvija faktiski ir viens reģions, un, ja šeit notiks labas lietas, cilvēki brauks no visurienes – to pierāda citu pilsētu pieredze. Jau tagad redzam, ka uz pašakumiem, kas notiek tikai Ventspilī, brauc arī no Rīgas. Reģiona robežas mūsdienās ir daudz plašākas – Baltijas jūras, Skandināvijas valstis; uz Stokholmu ir vieglāk aizbraukt nekā uz Daugavpili. No šī viedokļa būtu milzīga kļūda atlikt koncertzāles būvniecību uz nenoteiktu laiku vai pavism. Mēs tādējādi apdāļtu paši sevi. Mums ir jārada šeit lielas lietas, un tam ir priekšnoteikumi. Drīz būs vaļā *Jūras vērti*, un mēs jau varam atzerties un veidot labus kultūras projektus, sākt pelnīt. Es uzskatu, ka tā ir laba sacensība: kurš pirmāis uzbūvēs jauno koncertzāli – Rīga, Liepāja, Ventspils, Rēzekne –, tas arī uzstādīs latīņu un radīs tradīciju braukt uz turieni no visas Latvijas. Pārējiem jau būs daudz grūtāk konkurēt, arī emocionālā ziņā – pirmāis ir pirmāis.

Kas notiek ar kameroperas projektu?

– Ja ideālā variantā pieņem lēmumu dibināt šo institūciju kā pilna laika darbinietu ar iesaiņotiem māksliniekiem, koncepcija ir izstrādāta – mēs ar Māri Kupču (orķestra *Collegium Musicum Rīga* diriģents – red.) esam to uzbūvējuši uz papīra, un tā gaida izskatīšanu domē un tās komisijās. Pilnīgi skaidrs, ka šajā finansu situācijā mums jābūt uzmanīgiem. Programma *minimums*, ko iesniedzām domei, ir desmit pasākumi šim gadam: divas orķestra, divas kora un sešas kopējas programmas, ieskaitot operas iestudējumu Pilsētas svētkos. Esmu piesardzīgi apmierināts, jo daļa no tiem notiks, finansējums jau iekļauts kamerkora *Ventspils* budžetā. Vai šīs atbalstīto projekti notiks ar ka-

meroperas zīmolu, šobrīd ir atklāts jautājums.

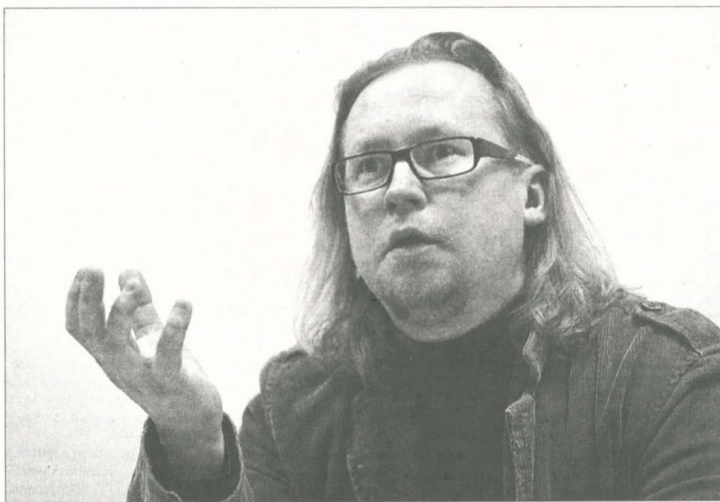
Kopumā esmu tiešām priecīgs, ka dome, skatot budžetu, neapcirpa tās pozīcijas, ko teorētiski vieglāk izdarīt – uz mūzikas projektu izmaksu daudzuma. Šajā krīzes situācijā visvienkāršākais un tuvedzīgākais, ko varētu izdarīt, – pārtraukt kaut kādus kultūras procesus. Pēc tam atdzīvīnāt ir grūti, praktiski neiespējami, tad drīzāk viss jāšāk no jauna – tas attiecas gan uz mākslinieku kopējo muzikālo domāšanu, gan uz publikas ritmu, kādā tā pieradusi saņemt kultūras piedāvājumu. Ventspils kultūras dzīvi tas varētu atsviest atpakaļ par gadiem sešiem septiņiem. Tāpēc esmu priecīgs, ka Ventspils domnieki rīkojas tālredzīgi. Saprotams, ka valstiskie finansu avoti šogad lielā mērā nebūs pieejami; te es domāju Valsts Kultūrkapitāla fondu, no kā arī mēs bieži smēlāmies papildu līdzekļus. Ja arī tam būs kāds naudas piešķirums, tas, visticamāk, aizies valstiskiem cikliskiem pasākumiem.

Kā tu vērtē situāciju valsts kultūras dzīvē?

– Tā ir ļoti smaga. Ja finansu dziļšas netiks pārtraukt vispār, nenotiks nepārdomātas *optimizācijas* un organizāciju savienošanas neskaidru mērķu vārdā, tad mēs ar krīzi Latvijas kultūras dzīvē tiksim galā. Līdzšinējo apvienošanu iecere ir absolūti nesaprotama. Vistrakākais, ko var iedomāties, ir Izglītības un zinātnes un Kultūras ministriju apvienošana. Tas ir vairsāprāts! Tās ir tik atšķirīgas sfēras. Muzeji nav tas pats, kas skolas, u.t.j. Izglītības ministrija ir jādomā par to, kā cilvēks, kuru tā audzina, spēš patērēt un izdzīvot, ko Kultūras ministrija apsaimnieko un uztur. Es nevaru iedomāties, kā šādu monstrozu organizāciju varētu vadīt un kurš būtu tas universālais cilvēks, kas varētu uzņemties tādus atbildību. Jo vairāk situācijā, kad krīze Latvijas izglītības sistēmā ir ilgstosa, un katastrofāla. Ja kultūrā mēs krīzi bijām pārvarējuši, tad izglītībā – neesam.

Kāda ir tava pašreizējā pieredze kā pedagogam?

– Mana pieredze Ventspilī nav liela – Mūzikas vidusskolā es mācu tikai trešo gadu, un šajā šajā laikā nekas principiāli nav mainījies, izņemot to, ka vokalīstus un diriģentus specialitātes paliek mazāk audzēkņu. Tomēr, pateicoties direktora Andra Grigaļa aktivitātem, labus apgriezienus ir uzņēmusi džeza nodaļa, kas rada ļoti pozitīvu *šūmēšanas* skola kopumu. Tomēr, pārnuļot situāciju izglītības sfērā ar kolēģiem no Mūzikas un Kultūras akadēmijas, arī ar RTU pasniedzējiem, bilde nav tik skaistā. Jauniešu kontingents, kas nāk uz augstskolām, ir ar katru gadu dramatiskāks, izglītības līmenis kritīs nenormāli! Mūzikas akadēmijā, piemēram, prasību līmenis esot apmēram 20% no tā, kas bija pirms 20 gadiem. Jauniešu galvas lietu kārtībā valda liels haoss. Tas nozīmē, ka izglītības

«Ko darīt? Turēties. Ko citu – vai nolaist rokas un ieslēgt gāzi? Aizbraukt? Kur mūs gaida atplestām rokām? Šodien visur ir problēmas,» par pašreizējo situāciju flozofē diriģents Ivars Cinkuss.

sistēma ir absolūti sašķobjusies un tai nav skaidra mērķa, kādu cilvēks mēs gribam audzināt. Tāpēc šīs sfēras nevajag apvienot! Izglītības sistēma ir jāārstē atsevišķi, ar tai pieejamiem līdzekļiem un konkrētiem mērķiem.

Kas šobrīd notiek kultūras apriņķī – iestāžu panika, apjukums, vienaldzība, neizpratne?

– Pa druskiālo no visa nosaukt. Vēl jau nekas nav apstājies, bet trakākā ir neziņa – kas būs? Tā jau nav tikai kultūras dzīvē, bet visās slērās, kaut vai reģionālajā reformā. Gada beigās man iznāca pabrūvēt pa Latviju, un es nesatīku nevienu pašvaldi-

temē cilvēku dzīvi.

Runājot par Rīgu, viss būs skaidrs pēc budžeta apstiprināšanas. Šobrīd nav izsludināti nekādi kultūras projektu konkursi, iepriekš tādi lieli konkursi bija divreiz gadā. Daudzi kultūras procesi karājas gaisā. Es ļoti ceru, ka nepārtrūks finansējums kolektīvu uzturēšanai. Tās principā izārdītu visu kultūrēsturisko sistēmu, kāda mums ir ierakstīta pašvaldību funkcijās. Tā būtu lielākā Rīgas domes vēsturiskā kļūda. Tādēļ esmu priecīgs, ka Ventspilī ir daudz lielāka skaidrība, es precīzi zinu savu budžetu visam gadam, un varu plānot darbu.

Ko tu domā par valsts bibliotēkas būvniecību – tā jāaptur, jāturpina?

– Man ir ārkārtīgi žēl, ka bibliotēkas projekts ir padarīts par politisku nemiltības simbolu. Gaismas pils kā visas tautas kultūras un izglītības centrs, ir kļuvis par nepatīku raišošu objektu daļas politiku neizpildītas rīkošanas dēļ. Es domāju, dziļākajā būtībā nevienam Latvijas iedzīvotājam nevar būt nekas pret bibliotēkas celtniecību, vismaz kultūras labi sabiedrībā tā nevajadzētu būt. Diemžēl neskaidrie naudas darījumi, kas noris visapkārt, ne tikai saistīti ar bibliotēku, cilvēkos rada nepatīku pret lielformāta objektiem. Kad uzceļ, cilvēki tur ies, izmanto. Ir mulķīgi domāt, ka mūsdiens visur var dabūt internetā. Ir vēsturiskas vērtības, kas atrodas tikai bibliotēkās un nekad nebūs internetā.

Kā tu vērtē tautas protestus un par ko tie izvērsās?

– Tas ir absurds, ka daļa apdzērušos cilvēku sarīko grautikus. Es nodalu miermīlīgas cilvēku akcijas, uz kādām viņiem ir tiesības, no tā, kas notika pēc tam. Skaidrs, ka tas bija speciāli inspiķēts. Tie ir kontrolēti un vadīti procesi – gan Tallinā pirmspāris gadiem, gan Viļņā nedēļu pēc Rīgas grautiņiem.

Tas, ka vispār rodas emocionāla

vide kaut ko graut, ir diezgan bīstami un signāls daļai politiķiem, ka šīs problēmas ir smagākas, nekā ārēji šķiet. Skaidrs, ka cilvēku niknums ir pamatots. Kāpēc viņiem būtu jāšķiras no savām mājām, mūsu bērniem n-tos gadus jāmaksā kredītaizņēmumi tikai tāpēc, ka daļa politiķu pietaidūši acīmredzamas ekonomiski noziedzīgas kļūdas? Tikko kā cilvēks tiek izlikts no mājām, viņš rodas niknams, un to var izmantot un veiksmīgi manipulēt.

Klasiskais jautājums – ko darīt?

– Jādara viss, lai emocionālo un ekonomisko klimatu normalizētu. Lasu un klausos, kā ekonomisko krīzi risina pasaulē, un man ir sajūta, ka mūsu valdība rīkojas tieši pretēji tam, kā līdzīgās situācijās rīkojas citi valstis. Manīkā pilsonī tas rada neizpratni. Vienā no J. Dombura raidījumiem [uzņēmējs] V. Gavrilovs sniedza ļoti konkrētas idejas, un tas saskan ar to, ko šādās situācijās dara citās valstīs. Kāpēc mums notiek tieši pretēji procesi, nezinu. Tas rada ļoti lielu neatbilstību jautājumu ķēdī, bet vainagoties neparedzamās akcijās. Es gan pajaujos uz to, ka Latvijas sabiedrība ir miemlīga.

Bet 1905. gads?

– Jā, bet tajos notikumos bija iesaistīts diezgan daudz sveštautiešu spēku. Jā, emocionāli pietiekjam gadam vēsturiski jānāk atpakaļ, bet jānotiek citām metodēm. Tas, ka ļaudīm jāšaka savs vēders civilizētāus, ir skaidrs. Nevār dzīvot, nerēķinoties ar sabiedrības viedokli.

Izskatās, ka tu tomēr esi optimistiski noskaņots.

– Es esmu optimists pēc būtības, jo pesimisms ārdā – tas sagrauz veselību, prātu. Ja domā globāli, mums kā valstij neiet slikti – mēs dzīvojam mierā. Bada vai slimību, kā Āfrikā, nav. Arī dabas stihiju nav – šajā ziņā mēs dzīvojam kā Dieva austi. Es ļoti ceru, ka kopējā izpratne, ka mums ir vairāk labi nekā slikti, ņems virsroku. ▀